

Una nova cultura del territori?

Les aportacions de Joan Antoni Solans a la llum de les transformacions territorials i urbanes d'inicis del segle XXI

1. INTRODUCCIÓ

Siguin les meves primeres paraules per agrair l'amable invitació dels organitzadors per participar en aquest acte. És per a mi un goig i un honor fer-ho. Ho és per, almenys, dues raons. En primer lloc, per tenir ocasió de retre el reconeixement que mereix la tasca ingent realitzada en l'àmbit de l'urbanisme per Joan Antoni Solans. En segon lloc, per poder reflexionar plegats sobre els antecedents i la realitat actual de l'ordenació del territori i les polítiques territorials a Catalunya. Retre homenatge a la feina feta i debatre sobre com podríem millorar la nostra aportació al progrés de la nostra societat no és quelcom que fem plegats de manera gaire habitual. Per això, em congratulo molt de la iniciativa de l'Institut d'Estudis Catalans d'organitzar aquest acte i agraeixo, de nou, l'oportunitat de participar-hi.

El dia 20 de gener de l'any 2001, Joan Antoni Solans, que acabava de dimitir com a secretari de Planificació Territorial, es va entrevistar amb Pasqual Maragall, llavors cap de l'oposició al Parlament de Catalunya. Els dos personatges es coneixien de feia molts anys. No només havien treballat plegats a l'Ajuntament de Barcelona, sinó que havien estat veïns i, fins i tot, en els anys que Maragall va passar a Nova York, estudiant a la New School for Social Research, va llogar el seu apartament a Joan Antoni Solans i la seva família. La trobada de gener del 2001 va tenir lloc en una masia de l'Empordà i Solans va explicar-hi els motius i les circumstàncies de la seva sortida de l'Administració de la Generalitat. En acabar la conversa ja fosquejava i vaig proposar a Solans de baixar plegats a Barcelona. Des que vàrem engegar l'automòbil fins que ens acomiadàrem no vàrem deixar de

parlar —més ben dit, Joan Antoni Solans no va deixar de parlar— de la trajectòria i l'obra de l'arquitecte Antoni Gaudí i Cornet. Una etapa, llarga i decisiva, de l'urbanisme català es cloïa.

Els organitzadors em proposen de tractar precisament del període que s'inicia a partir de llavors, és a dir, dels vint anys transcorreguts des de la sortida de Solans del Govern de la Generalitat fins a la seva mort, el mes de setembre de l'any passat. És un període en el qual, ara ens ho deia Juli Esteban, Joan Antoni Solans reprengué una certa pràctica professional i en el qual, és convenient de reconèixer-ho, les institucions catalanes en el seu conjunt, per les circumstàncies que fossin, no van trobar la manera de trobar un encaix que permetés aprofitar l'extraordinari patrimoni que suposaven els seus coneixements i la seva experiència. Més, doncs, que aturar-me en els detalls de la seva trajectòria professional en aquests darrers anys, que d'altra banda ja ha estat glossada, voldria proposar-vos de reflexionar breument on ens trobem avui en el camp de l'urbanisme respecte a allò que podríem definir com els tres grans principis de referència en l'executòria pública de Joan Antoni Solans:

- a) La confiança en les virtuts del planejament i de la regulació.
- b) La centralitat i el lideratge del sector públic.
- c) La importància de la mesura.

Per fer-ho, em referiré extensament a diversos textos escrits per Solans d'inici de segle ençà, sovint molt crítics amb les actuacions dels que varem (vàrem) succeir-lo en les seves responsabilitats institucionals. Es tracta de dos extensos capítols elaborats per ell amb motiu del trentè aniversari de la fundació de l'Institut Català del Sòl (2010) i de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (2013), de l'article sobre el Pla Territorial Metropolità de Barcelona, ja esmentat (2011), i d'un text anterior sobre la necessitat del planejament territorial (de l'any 2000). Esmentaré també el seu discurs de recepció com a membre de l'Institut (2006) i una publicació pòstuma: la *Semblança biogràfica* de Manuel Ribas i Piera, que Solans escrigué poc abans de morir, i que acaba de veure la llum editada per l'Institut d'Estudis Catalans (2020).

2. LA CONFIANÇA EN LES VIRTUTS DEL PLANEJAMENT I DE LA REGULACIÓ

Per avaluar la situació en què estem, en el camp del planejament territorial i urbanístic, és ben convenient tenir en compte d'on partíem. El mateix Joan Antoni Solans va recordar moltes vegades les condicions en què es construïa ciutat abans de l'any 1980:

Era demanar la lluna que els propietaris del sòl, o els promotors d'edificis que els comprassin les terres, urbanitzessin completament un sector abans d'edificar i, a més a més, garantissin que quan ploués la pluja no s'emportés els carrers. Si, a més a més, havien de fer reserves per a equipaments i jardins en posicions centríques i d'una dimensió adequada i havien de cedir el deu per cent del seu aprofitament per transferir-lo al patrimoni municipal del sòl, ja es pot endevinar que el canvi de mentalitat que s'exigia representaria un esforç titànic. Però aquest canvi era imprescindible no només per raons de justícia social, sinó perquè era l'única forma de capgirar el procés heretat i evitar que s'acumulessin més dèficits. (Solans, 2010, p. 21)

Solans fou un dels protagonistes principals d'aquest «esforç titànic». En l'àmbit de l'urbanisme aquest es feu especialment palès amb l'extensió del planejament. Amador Ferrer va explicar que l'any 1979, 685 dels 945 municipis catalans no disposaven d'un instrument de planejament general. L'any 1999, quan es complien vint anys dels ajuntaments democràtics i Joan Antoni Solans estava a punt de ser rellevat de la Direcció General d'Urbanisme, el nombre s'havia reduït a 193 (Ferrer i Sabaté, 1999).

Podem congratular-nos que avui la tasca de dotar tots els municipis de Catalunya del planejament corresponent està ja culminada. L'any 2009 ja quedaven només 143 municipis sense pla, que suposaven encara no l'1 % de la població catalana, però cobrien el 18 % del territori. L'aprovació, aquell any, de les normes de planejament urbanístic per a aquests municipis, liderada per Pere Solà i Agustí Serra, va acabar definitivament amb aquesta situació.

Els efectes d'aquest esforç de planejament sobre la qualitat i la transparència dels processos d'urbanització, tant pel que fa a la construcció de nova ciutat com per a la renovació dels teixits construïts, han estat prou evidents. Una altra qüestió és si varen resultar prou efectius per frenar els processos de dispersió de la urbanització iniciats en els anys seixanta, que tingueren una de les seves expressions més colpidores en les parcel·lacions il·legals d'aquell període. Així ho explicà en Solans mateix:

La cirereta per acabar de malmetre-ho tot fou la proliferació de més de dues mil urbanitzacions clandestines, on la gent somniava fugir del desori urbà i les dures condicions d'habitabilitat que havia de suportar en el suburbi. (Solans, 2013, p. 23)

Arran d'aquesta qüestió se suscità una curiosa polèmica sobre les xifres d'allò que s'anomenà el *consum de sòl*, a partir de la publicació per Albert Serratosa a la revista *Papers* d'unes dades que atribuïen un extraordinari augment de l'artificia-

lització del sòl precisament al període 1972-1992. Solans sempre va qüestionar el valor d'aquestes dades i en tot cas va atribuir l'avenç de l'escampadissa a «l'herència del planejament urbanístic heretat i vigent»:

La transició, pel fet de no haver estat un procés de ruptura política, no suposà la caiguda automàtica de l'anterior ordenament jurídic, la qual cosa obligà a fer-ho per la via de la revisió puntual dels vells drets en el marc d'un debat cas per cas, municipi per municipi, i amb el sistema econòmic en marxa, sense poder-lo aturar, fet que encara ho faria més difícil. (Solans, 2013, p. 23)

Fos com fos, d'aquí en seguí un intens debat en què han pres part destacada Josep M. Carreras, Antonio Font, Salvador Rueda i molts d'altres, en el qual no correspon d'entrar aquí. Pot ser una forma efectiva d'aproximar-se al tema a través de l'evolució del règim jurídic del sòl en el planejament vigent. Aquí les dades de conjunt mostren una certa voluntat de contenció. En el període 1989-1996 el sòl urbà s'incrementà un 16 % a la província de Barcelona i un 24 % a la de Girona, mentre l'urbanitzable va créixer un 20 % a la primera i va disminuir un 17 % a la segona (Ferrer i Sabaté, 1999, p. 132).

Les conseqüències d'aquestes dinàmiques no estan pas encara resoltes, ni pel que fa a bona part dels àmbits nascuts de processos informals, com mostra la renúncia de tirar endavant les propostes de la Llei de regularització i millora de les urbanitzacions de 2009, ni pel que fa als drets assignats pel planejament, com evidencien els debats recents sobre els processos d'urbanització a la Costa Brava. En tot cas, la vigència del planejament territorial que considera com a espais oberts gairebé el 75 % de la superfície de l'àmbit metropolità, per posar un exemple, suposa, en principi, una limitació decisiva per a nous episodis de dispersió eixelebrada.

Com sabem, la confiança de Joan Antoni Solans en les virtuts del planejament urbanístic no s'estenia pas al planejament territorial, ni, de fet, als instruments urbanístics supralocals. És ben cert que el PGM de 1976 suposa un esforç extraordinari i sense parangó, fins avui, de dotar una àrea urbana d'un planejament conjunt. Cal tenir en compte, però, que fou i es tracta d'un pla que tracta l'àmbit tot sencer amb un nivell de detall propi d'un pla municipal (i, en alguns aspectes, d'un planejament derivat). Una vegada es feu càrrec de la Direcció General, Solans no seguí pas, però, la línia de plans intermunicipals empresa per Lluís Cantallops en el període de la Generalitat provisional.

En els seus escrits, reivindicà de manera reiterada els *structural plans* anglosaxons i els *schémas directeurs* francesos, i en la seva carta de renúncia de l'any 2000 feu constar que la manca de confiança del conseller no només li fa qüestionar la seva capacitat de tramitar el Pla Territorial de les Terres de l'Ebre, sinó també els

«plans directores de coordinació que estaven preparats per impulsar l'Anoia, el Bages i Osona». Sigui com sigui, els resultats del planejament supramunicipal en el període en què Solans va tenir responsabilitats foren molt limitats.

Si la seva defensa dels plans urbanístics supramunicipals fou més aviat teòrica, la seva oposició al planejament territorial resultà frontal. Aquesta es remunta ja al mateix moment de l'aprovació de la Llei de política territorial de 1983, davant del que ell considerava la inadequació del planejament territorial a les noves dinàmiques urbanes:

[A inicis dels vuitanta] els problemes territorials que es plantejaven eren ben diferents dels ocasionats per la primera industrialització. El problema central havia deixat de ser com distribuir millor l'activitat sobre el territori per impedir o minorar la migració de la gent de les zones rurals cap a les grans ciutats. Als vuitanta, heretada ja la seva desertització, el problema punyent i clau era resoldre l'atur estructural en els grans sistemes urbans. (Solans, 2011, p. 72)

Així, considerava estèril el planejament territorial i la reestructuració del Govern local català en vegueries que hi podria anar aparellada:

L'obsessió per institucionalitzar un planejament regional havia estat arreu domesticar el gran col·lapse territorial que havia provocat l'èxode del camp a la ciutat, amb els problemes ocasionats al camp i sobretot a la caòtica i suburbial ciutat apareguda. Al final dels setanta, la crisi generava l'èxode invers, de la ciutat en flames cap els llocs de provinença, i urgia qualificar com fos el suburbi ciutat. (Solans, 2011, p. 72)

Per això resulta ben comprensible que el seu entusiasme en ser nomenat secretari per a la planificació territorial, l'any 2000, fos més aviat descriptible, tot i que en aquella data l'eixamplament de les àrees urbanes, l'increment de la mobilitat i l'afermament de la interdependència territorial havien fet evident que l'aposta per uns àmbits de planejament territorial amplis, sis o set per a tot Catalunya, era plausible i convenient. Coincideixo amb Juli Esteban en la seva afirmació que, per al nostre homenatjat d'avui, el planejament territorial no era pas necessari perquè ja el considerava implícit en la seva labor i no veia pas ni la necessitat ni la conveniència d'explicitar les seves estratègies. De fet, el mateix Solans —més enllà de les consideracions que avui es farien sobre la conveniència del consens i la participació democràtica— ho expressà en aquests termes en explicar la seva execució al davant de l'INCASÒL:

Finalment, com que no s'ha escrit mai la manera en què les diferents actuacions s'enquadraven dins una política territorial concreta, hem d'afirmar que les 440 actuacions portades a terme durant aquells primers vint anys responien a una política clarament definida. Malgrat que per a qui les ressegueixi una a una, sense cap exposició del que hi havia al darrere, li serà difícil de descobrir els objectius que es perseguien des del punt de vista d'una política territorial, cal aclarir que aquesta era fonamental. L'elecció no va ser mai resultat de l'atzar o de l'oportunisme. (Solans, 2010, p. 26)

Avui, el debat sobre el planejament supramunicipal està plantejat en termes radicalment diversos. Les dinàmiques territorials i ambientals fan evident la necessitat de comptar amb instruments supramunicipals de planejament urbanístic. D'aquests, se n'aproven prop de quaranta en el període 2004-2010 i, en la dècada següent, se n'han seguit aprovant, tot i que restringits, en bona part dels casos, a l'endegament d'àrees específiques d'interès econòmic. D'altra banda, comptem, des de l'any 2010, amb planejament territorial aprovat i vigent per a la totalitat de Catalunya, amb un notable potencial, tot i que les administracions —locals, autonòmiques i estatals— no semblin a vegades gaire inclinades a aprofitar-lo, com han mostrat els recents desenvolupaments de les comunicacions en el Camp de Tarragona, per posar només un dels múltiples exemples possibles.

3. LA CENTRALITAT I EL LIDERATGE DEL SECTOR PÚBLIC

El segon eix que, al meu entendre, vertebrà l'executòria de Joan Antoni Solans fou la seva convicció que el sector públic havia de tenir un paper central en els processos de construcció de la ciutat i d'endegament del territori. Aquest paper havia d'incloure tant la regulació dels usos del sòl com el lideratge en un seguit d'accions transformadores en l'àmbit de la producció del sòl, l'habitatge, les infraestructures i els equipaments. La seva actuació i alguns dels seus textos, considerats avui, després de tants embats de doctrines neoliberals, criden poderosament l'atenció:

[A inicis dels vuitanta] les urgències venien exigides [...] pel fet d'haver d'exemplificar que el tan anhelat canvi polític donava pas a una ciutat visiblement diferent construïda sobre uns valors contraris als del període anterior. Una ciutat que responia finalment a l'interès general de la ciutadania i no al dels promotors privats o als dels propietaris de la terra. (Solans, 2010, p. 18)

Es tracta que l'Administració sigui qui marqui els temps de la construcció de la ciutat i els llocs on s'ha de fer de manera prioritària, i no que es quedi expectant. (Solans, 2010, p. 25)

Anys després de deixar el seu càrrec, Solans explicava la seva tasca al capdavant de l'INCASÒL i, de fet, el conjunt de la seva trajectòria en l'Administració de la Generalitat com un intent d'acomplir aquests principis. El seu primer objectiu, venia a dir, havia estat contribuir a la recuperació econòmica, necessària per fer front a la crisi política, industrial i immobiliària en la qual es trobava el país quan va assumir el càrrec. Però això no havia estat un objectiu per si mateix sinó que tenia una voluntat redistributiva:

D'aquesta manera aconseguirem traslladar plusvàlues de les zones dinàmiques del país als territoris amb menys oportunitats industrials, aquells que presentaven problemes pel tancament de les seves antigues bases econòmiques o aquells on el turisme [feia necessàries intervencions realitzades] amb una especial cura per no afectar negativament el territori. (Solans, 2010, p. 20)

El segon objectiu havia estat impulsar un canvi de paradigma en la construcció de la ciutat, a partir del respecte de la normativa urbanística, cosa que no s'hauria pogut fer sense el lideratge públic:

El que imposà com a canònic el nou model de creixement en eixample amb cessions, aprofitament mitjà i urbanització prèvia fou realment l'INCASÒL, sobretot pel gran nombre d'actuacions que portà a terme. (Solans, 2010, p. 22)

El tercer objectiu havia estat l'intent de normalitzar el mercat del sòl i impulsar les polítiques d'habitatge assequible. Les seves reflexions continuen sent d'una notable actualitat:

El tema de l'habitatge no s'acaba subministrant un aixopluc, sinó que exigeix complementar-lo amb un conjunt de dotacions i equipaments que només pot satisfer el seu enquadrament en una ciutat ben construïda i sobretot no segregativa, cosa que només s'assegura si es fa de forma que els habitatges de diferent cost es construeixin dins el mateix sector. I això només es pot assegurar quan es té el control públic de la promoció o d'una part d'aquesta, o bé per llei s'obliga a garantir uns percentatges mínims per a habitatges de baix cost. (Solans, 2010, p. 24)

Finalment, l'impuls del sector públic havia de notar-se fins i tot a l'hora d'esmenar els errors que la mateixa Administració havia fet en el passat; per exemple, adquirint sectors als quals el planejament anterior havia concedit aprofitaments excessius i inadequats:

En altres casos el que calia era reconduir les situacions directament a través de l'actuació de l'Institut Català del Sòl adquirint sectors amb aprofitaments inadequats per reduir-los a través de l'actuació proposada. (Solans, 2010, p. 25)

Al seu entendre, el lideratge públic en la construcció de la ciutat tenia com a requisit imprescindible «l'estreta relació que s'establí des de l'inici entre l'Institut Català del Sòl i la Direcció General d'Urbanisme». Es comprèn, doncs, que, quan perduda la seva posició a la Direcció General d'Urbanisme, va veure impossible mantenir el seu paper a l'Institut, considerés que la seva tasca a l'Administració de la Generalitat havia de donar-se necessàriament per closa.

Aquesta posició de principi explica la seva incomoditat extrema davant els intents de liberalització i desregulació del sòl assajats pel PP a través de la Llei de 1998. Va aconseguir moderar-los a través de la introducció en el text de la llei del que en el seu moment es va conèixer com la «postilla Solans». Però amb el decret llei del ministre Rato de la vigília de Sant Joan de l'any 2000 es va fer evident que no hi havia voluntat ni força des del Govern de Catalunya d'aturar l'onada desreguladora. Solans va intentar per diferents camins que, des de Catalunya, es presentés un recurs d'inconstitucionalitat contra el decret llei i, de fet, al Parlament de Catalunya gairebé va arribar a prosperar una proposta en aquest sentit, impulsada per l'oposició. Al final, com és sabut, el Govern va renunciar a presentar cap iniciativa davant del Tribunal Constitucional i aquesta fou una de les tres raons adduïdes per Solans a l'hora de deixar el càrrec.

En els darrers vint anys, els instruments de regulació en el camp de l'urbanisme i les polítiques territorials han conegut una profunda renovació. L'any 2002 es disposà per primera vegada d'una llei d'urbanisme completa específicament catalana, que ha estat modificada posteriorment en múltiples ocasions, segurament en masses: amb la Llei 10/2004, el Decret llei de 2007, el Text refós de 2010 i la Llei 3/2012. En aquest recorregut s'incloueren diversos canvis que potser satisfieren Solans, com les reserves obligatòries per a habitatge protegit, que, tot sigui dit, no han satisfet les esperances que s'hi havien dipositat. D'altres, en canvi, de ben segur el desplaçaren, com la possibilitat que els municipis amb planejament adaptat a la nova legislació puguin aprovar el seu planejament derivat.

Al costat de la renovació del planejament urbanístic l'Administració catalana s'ha dotat d'instruments específics per actuar en el camp de la política de barris (Llei 2/2004, de 4 de juny, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial), el paisatge (Llei 8/2005, de protecció, gestió i ordenació del paisatge) i l'habitatge (Llei 18/2007, del dret a l'habitatge). Sabem que Solans fou notablement escèptic o obertament crític davant d'algunes d'aquestes iniciatives (Solans, 2009 i 2020). Fos com fos, aquesta florida de nous instruments s'aturà l'any 2010 i de llavors ençà les polítiques d'austeritat i els canvis polítics han estron-

cat en bona mesura la seva aplicació. Aquestes mateixes circumstàncies han reduït també notablement la capacitat d'incidència d'institucions com l'INCASÒL.

4. LA IMPORTÀNCIA DE LA MESURA

El tercer principi en el qual, segons les pròpies afirmacions, Joan Antoni Solans volgué basar la seva pràctica urbanística fou la reivindicació de la racionalitat i la capacitat tècnica. En els darrers anys, ja fos davant dels estudiants de la Universitat Pompeu Fabra (Solans, 2003), ja fos davant dels acadèmics de l'Institut d'Estudis Catalans (Solans, 2009), Solans insistí una i altra vegada sobre aquesta qüestió, precisament quan, segons afirmava, «vivim en un període de grans trasbalsos» (Solans, 2003, p. 9). I la base per a l'actuació racional havia de ser el coneixement de la realitat.

D'aquí es deriva la seva obsessió per la mesura. Ell mateix explicà la frustració en el període de revisió del Pla Comarcal pel contrast entre la manca paorosa d'instruments de coneixement i mesura de les realitats territorials i les esperances que suscitava «un canvi tecnològic transcendent: la incipient aparició de la cartografia digital vectorial»:

L'eina que ens permetria somiar que podríem tenir la cartografia i els plànols temàtics sempre al dia, i que per filtratge podríem superar el problema de les escales, anar de la visió territorial a la visió local en un simple *zoom*. (Solans, 2013, p. 25)

L'any 1975 ja van anar a Londres amb Jaume Miranda per tal de comprar els dos primers equips Calmagraphics que entraren a Espanya, un dels quals va anar a la Corporació Metropolitana i l'altre al Centre de Càlcul de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Entre 1977 i 1979, com a delegat d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona impulsà una transformació semblant.

Esdevingut director general d'Urbanisme, el mateix any 1980 plantejà a Albert Vilalta, flamant secretari general del Departament de Política Territorial i Obres Públiques,

La necessitat de crear un institut de cartografia per tal que els d'Obres Públiques tinguin plànols sobre els quals fer les previsions de carreteres i transport i perquè a Urbanisme li serveixi per a l'anàlisi dels plans. (Solans, 2013, p. 26)

Al front d'aquesta institució s'hi hauria de posar Jaume Miranda, enginyer industrial, per tal que «amb una lògica completament allunyada de la tradicional,

dels enginyers topògrafs, de mira i teodolit, [...] es posés al capdavant de la nova institució que a partir de zero, sense les inèrcies de les institucions existents, creés un institut cartogràfic punter, amb voluntat, a més, d'incorporar en la seva cartoteca els diferents fons cartogràfics que es trobaven pel país i per cartoteques privades» (Solans, 2013, p. 26).

L'Institut Cartogràfic de Catalunya fou creat per llei l'any 1982 i Joan Antoni Solans en fou el vicepresident des de la seva constitució fins a l'any 1999. El desenvolupament de l'Institut ha estat explicat diverses vegades i no correspon que ens hi detinguem ara. Recordem només que molt aviat varen comprar al Canadà una màquina Gestalt Photomapper amb la qual varen començar a desenvolupar l'ortofotografia digital a escala 1:5.000, de la qual en sortiria la primera joia de la casa, l'ortofotomapa de Catalunya a escala 1:5.000. Amb això:

Podíem arribar a qualsevol racó de Catalunya, podíem avaluar la lògica de qualsevol autorització que els ajuntaments presentessin davant les comissions d'urbanisme en el sòl no urbanitzable. Per primer cop no anàvem a les palpenes. (Solans, 2013, p. 27)

Solans fou, però, més aviat reticent a la utilització d'aquests mitjans digitals a l'hora de divulgar informació de caràcter urbanístic. Potser perquè venir d'una experiència en la qual l'urbanisme havia estat en bona mesura una pràctica defensiva, coneixia el valor de la informació i era molt gelós del seu control. Alguns dels presents potser recordaran el seu enuig quan l'any 1992, des de l'Institut d'Estudis Metropolitans, a instàncies de Juli Esteban, vàrem encarregar a Jordi Julià i Robert Vergés un mapa integrat del planejament urbanístic del conjunt de la província de Barcelona. El document, a escala 1:100.000, era poc més que un pòster i, òbviament, no tenia valor normatiu, però va permetre per primera vegada veure en una única representació allò que Joan Antoni Solans tenia molt probablement al cap: la imatge sintètica del planejament vigent.

De llavors ençà, s'han escolat gairebé trenta anys, i no hi ha dubte que, en aquest camp, la societat i les institucions han evolucionat a una velocitat inusitada. L'Institut Cartogràfic fou reformat i enfortit a través de la Llei 16/2005, que al mateix temps establia les bases per a l'impuls institucional de la informació geogràfica: el Registre Cartogràfic de Catalunya, la Comissió de Coordinació Cartogràfica de Catalunya, la Infraestructura de Dades Espacials de Catalunya (IDEC) i el Pla Cartogràfic de Catalunya, que fou aprovat per primera vegada l'any 2010. En paral·lel s'han posat els mitjans per tal de fer accessible a tothom, ciutadans i institucions, el planejament urbanístic vigent, com a requisit d'eficàcia, transparència i democràcia. Així, l'accés a la normativa i al planejament urbanístic, que fa unes dècades representava un calvari de visites i tràmits, està ara a disposició de tothom en línia, a

través del Registre del Planejament Urbanístic de Catalunya i el Mapa Urbanístic de Catalunya.

5. CLOENDA

En la història de cada país hi ha personatges excepcionals que deixen fites decisives. En el camp de l'urbanisme a Catalunya, Joan Antoni Solans n'és, sense cap dubte, un de molt destacat.

La confiança en les virtuts del planejament, la defensa del paper del sector públic i la voluntat de racionalitat no són valors que es cotitzin gaire ni en l'Europa ni en la Catalunya d'avui. Per això és convenient homenatjar i mirar què podem aprendre dels qui, com Joan Antoni Solans, van voler prendre'ls com a guia.

ORIOLO NELLO I COLOM

Membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC

REFERÈNCIES

- FERRER, Amador; SABATÉ, Joaquim (1999). «L'urbanisme municipal». A: NELLO, Oriol (dir.). *Vint anys d'ajuntaments democràtics 1979-1999. Elements per a un balanç i una reflexió de futur*. Barcelona: Federació de Municipis de Catalunya, p. 117-159.
- SOLANS, Joan Antoni (2000). «La necessitat del planejament territorial». *Espais*, 46, p. 74-80.
- (2003). *Consideracions sobre la urbanística en temps de globalització*. Lliçó inaugural del curs acadèmic 2003-2004. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, p. 9.
- (2009). *Planejament urbanístic i canvi social*. Discurs de recepció de Joan Antoni Solans i Huguet com a membre numerari de la Secció de Ciència i Tecnologia. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 23 p.
- (2010). «Els objectius d'INCASÒL en el moment de la seva creació». A: INCASÒL, 30 anys: *l'enfortiment del territori i el país*. Barcelona: Institut Català del Sòl, p. 18-26.
- (2011). «El drama del Pla Territorial Metropolità». *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona*, núm. 55, p. 72-74.
- (2013). «Els objectius en el moment de la seva creació: emergir i créixer». A: MIRANDA, Jaume (dir.). *30 anys. Institut Cartogràfic de Catalunya: L'obsessió de la mesura, 1982-2012*. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya, p. 23-27.
- (2020). *Manuel Ribas i Piera: Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. 37 p.